

Hvor gode er grenseverdiene våre?

Av Hans Thore Smedbold (SYH), Proactima AS

Hvor gode er grenseverdiene våre? Dette har vært et spørsmål som fra tid til annet har dukket opp og ikke alltid vært like lette på finne svar på. En gryende uro har vært at disse verdiene ikke alle er like solide. Det er derfor tatt initiativ til et lite prosjekt for å se nærmere på dette. Formålet med prosjektet har vært å løfte frem informasjon om bakgrunnen for grenseverdiene våre og gjøre informasjon om når grenseverdiene sist er revidert tilgjengelig. Norsk Yrkeshygienisk Forening har støttet prosjektet med 10 000 kroner, samt at Direktoratet for Arbeidstilsynet har gitt prosjektet tilgang til sine arkiver. Noen av resultatene fra prosjektet vil bli presentert på årets Vårkonferanse, i Yrkeshygienikerens, samt på sidene til «Yrkeshyggiene.no».

Grenseverdiene er satt for å kunne vurdere arbeidsmiljøstandarden på arbeidsplasser der lufta er forurenset. De benyttes som grunnlag for vurdering av eksponering i forbindelse med kartlegging, målinger og vurderinger av arbeidstakernes eksponering for kjemiske stoffer og forurensninger. Grenseverdier utgjør således et viktig grunnlag for å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø og i de risikovurderinger som virksomheten er forpliktet til å gjennomføre.

Norske grenseverdier settes ut fra toksikologiske og medisinske vurderinger, men tekniske og økonomiske hensyn har ofte utgjort / utgjør en betydelig del av grunnlaget. Selv om verdien blir overholdt, er en derfor ikke sikret at det ikke kan oppstå helseskader eller ubehag.

For enkelte stoffer har det vært hyppige revisjoner og det har vært en betydelig skjerping de siste 50 årene, mens for andre har det ikke vært noen endring. Et eksempel på en gammel grenseverdi er grenseverdien for sjenerende støv på 10 mg/m³. Denne har stått uforandret siden den ble forestått av ACGIH i 1970, og senere tatt inn i første utgave av Administrative normer i 1978.

Nedenfor er det gitt en kort oversikt over grenseverdier / normer i Norge fram til 2012. Fra 2013 fikk de status som grenseverdier og utgitt i egen forskrift.

Fram til 1974

Fram til 1964 benyttet Arbeidstilsynet hovedsakelig de yrkeshygieniske grenseverdiene foreslått av American Conference of Governmental Industrial Hygienists (ACGIH) i publikasjonen «Threshold Limit Values for Chemical Substances and Physical Agents in the Working Environment» som referanse i sitt arbeid. Verdiene ble benyttet som veiledning ved vurdering av mulig helseisiko forbundet med bruk av kjemiske stoffer. Fra 1965 til 1973/74 utgav Yrkeshygienisk institutt en

oversatt og bearbeidet utgave av ACGIHs sin TLV liste på norsk.

1975 - 2012

Med utbyggingen av Arbeidstilsynet på 70-tallet ble det etterhvert behov for en løpende ajourført liste på norsk over hvilke verdier for luftbåren forurensninger Arbeidstilsynet legger til grunn for sine vurderinger. "Grenseverdiutvalget" ble nedsatt våren 1975 med representanter fra LO, NAF (nå NHO), Yrkeshygienisk Institutt (nå STAMI) og Statens Arbeidstilsyn (nå Direktoratet for arbeidstilsynet). Hovedpunkter i utvalgets mandat var å vurdere om Statens arbeidstilsyn burde utgi en veiledning om yrkeshygieniske grenseverdier. Utvalget avla sin rapport i desember 1975. Konklusjonen var at Arbeidstilsynet på det tidspunktet ikke burde gi ut noen egen norsk veiledning med yrkeshygieniske grenseverdier. Det ble imidlertid foreslått at Arbeidstilsynet, som en intern teknisk-administrativ norm med noen unntak skulle bruke den danske grenseverdi listen fra 1. oktober 1976 som referanse. I 1978 ble Arbeidstilsynets første «Administrative normer for forurensninger i arbeidsatmosfære» publisert med grunnlag i 1978-utgaven av den danske grenseverdilisten: «Hygiejniske Grænseværdier. Denne bygget på grenseverdiene i hhv. Sverige, Tyskland og ACGIH sin TLV-liste.

For et fåtall stoffer ble det valgt å benytte andre verdier enn de som er ført opp i den danske lista. Grunnen til dette var bl.a. at disse normene har vært brukt i Norge i lengre tid. De stoffene det gjaldt var: asbest, kvartsholdig støv, sveiserøyk (uspesifisert), ekstraksjonsbensin og White spirit. Listen over administrative normer fra 1978 inneholdt ca. 500 kjemiske stoffer.

En oversikt over utgivelsene av grenseverdier og administrative normer fra 1965-2012 er tilgjengelig på «Yrkeshyggiene.no» <https://yrkeshyggiene.no/risiko/grenseverdier/administrative-normer.html>